

Baba Basra Sources 43

רי"ף מסכת בבא בתרא דף טו עמוד ב

דא"ל לחבריה מאי בעית בהאי ארעא אמר ליה מפלניא זבינתה דאמר לי דזבנה מינך אמר ליה ואת לאו קא מודית [דף ל' ע"ב] דהאי ארעא דידי היה ואת לאו מינאי זבינתה זיל את לאו בעל דברים דידי את אמר ליה רבא דינא קאמר ליה. האי מעשה נמי פשיטא הוא ולית ביה ספיקא והלכתא כותיה דכל כי האי גוונא לא מוקמינן לה לארעא בידא דנתבע אלא היכא דאית ליה סהדי דדר בה ההוא דזבנא מיניה חד יומא ואכלה איהו שני חזקה אי נמי דאמר קמאי דידי זבנה מיניה ההוא פלניא דזבינתה אנא מיניה ואכלתה אנא שני חזקה או אכלה איהו שני חזקה כדבעינן למימר קמן אבל היכא דלית ליה סהדי דדר בה ההוא פלניא דזבנה מיניה אפילו חד יומא ולא קאמר איהו קמאי דידי זבנא מינך ואכלתה שני חזקה כגון האי דינא הוא דהדרא ארעא לגבי מרא ואזיל האי ומשתעי דינא בהדי מוכר דזבנה מיניה ואף על גב דלית ליה סהדי למרא קמא דארעא דיליה היא אלא האי הוא דקא מודה דארעא דיליה היא ולא אמרינן בכה"ג הפה שאסר הוא הפה שהתיר ומוקמינן לארעא בידיה אלא כיון דאודי דהאי ארעא להאי היא הוה ליה ודאי והאי דא"ל א"ל פלניא דזבנה מינך הוה ליה ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי הילכך דינא הוא דמהדר ליה לארעא להאי דאודי ליה דדיליה היא ואזל איהו ותבע לאידך דזבנה מיניה ואי אית ליה פסידא בהאי דאודי ליה איהו אפסיד נפשיה דלא איבעי ליה למיזבן ארעא הכין וחזינן לרבוותא בהאי מעשה שקלא וטריא ופולוגתא בפירושיה ואיכא מאן דאפקיה להאי מימרא דרבא מהלכתא ואנן לא סבירא לן הכי אלא כדכתיבנא וטעמא תריצא הוא ולית ביה קושיא כלל ההוא

תוספות מסכת כתובות דף קט עמוד ב

אם טען ואמר חזרתי ולקחתי ממנו מהימן - תימה אמאי נאמן הואיל והודה דלאו שלו הוא היאך יכול לטעון שוב חזרתי ולקחתי וכ"ת דנאמן במיגו דאי בעי לא הוה חתם ולא הוה מודה לאו מילתא היא דבכי האי גוונא לא אמרי' מיגו כדפירשנו לעיל בפרק הכותב (דף פה. ושם) גבי ההיא אתתא דאפקידו גבה מלוגא דשטרי כמו שפירשנו שם ולפי מה שפירשנו במי שהיה נשוי (לעיל צב: ושם ד"ה דינא) דלא טענינן ליתמי מזוייף הוא אומר רבי דמצין לפרש הכא דמיירי כגון שאין כתב ידי העדים יוצא ממקום אחר ולכך נאמן לומר חזרתי ולקחתי ממנו מיגו דאי בעי אמר מזוייף הוא ולא נחתם ולא עשיתי סימן מהימן הוא לומר עשיתי סימן וחזרתי ולקחתי ממנו והא דלא קאמר אי הוה אבוהון הוה טעין מזוייף הוא דלא טענינן ליתמי מזוייף הוא מיהו חזרתי ולקחתי ממנו טענינן להו כיון דקסבר דאבוהון הוה מהימן בהך טענה מיגו דאי בעי אמר מזוייף הוא כדפרישית במי שהיה נשוי.

תוספות מסכת כתובות דף פה עמוד א

אית לך סהדי דתבעתינהו מחיים - וא"ת ואמאי צריכה סהדי ניהמני לדידה במיגו דאי בעיא אמרה לקוחין הן בידי דאע"ג דקיי"ל דאין אותיות נקנות במסירה וצריכה מסירה ושטר לקיחה ה"מ לקנות החוב אבל לקנות הנייר קני בלא שטר הואיל והיא מוחזקת בו והך איתתא לא היתה חוששת אלא לקנות מלוגא דשטרי בלא החוב מדקאמרה מחיים תפיסנא ותפיסה מחיים לא מהניא לגבות החוב דלא עדיפא ממסירה אלא דע"י כך היתה יכולה לדחוק היורשים שיפרעו היורשין מה שהיה חייב לה במה שלא תחזיר מלוגא דשטרי והוי כמו משכון ואומר ר"י דלא חשיב מיגו הואיל ועכשיו אינה יכולה לטעון לקוח הוא בידי שכבר

1

הפלאה מסכת כתובות דף כב עמוד א

וראיתי בטור אהע"ז סי' קנ"ב דאשה שאמרה אשת איש הייתי וגרושה אני נאמנת אפי' אמרה גרושה אני לאחר כדי דיבור נאמנת משמע דמפרש להפה שאסר הוא הפה שהתיר דהכא דלאו מטעם מיגו הוא, אלא מטעם דכיון דלא נאסרה אלא על פי' נאמנת לפרש דברי הראשונים אפי' לאחר כדי דיבור, והוא ע"פ שיטתו בחו"מ סי' כ"ט בעדים שאמרו תנאי כנ"ל. נראה דקשה לי' קושיות התוס' דהא יליף מבתי נתתי והתם הוא רק לפרש דבריו הראשונים, וע"כ צ"ל דבאמת פי' דברי רב אסי כן דמתני' נמי מיירי שמפרשת דברי' ובאמת נאמנת אפי' לאחר כדי דיבור אלא דאכתי לא אתי שפיר האיך מוכח זה מקרא, דקרא משמע תוך כדי דיבור. וצ"ל דאף הוא ס"ל כסברת התוס' בתירוצם דמיתורא דקרא שמעינן דתוך כדי דיבור פשיטא הוא דהא קי"ל בכל התורה כולה תוך כדי דיבור כדיבור דמי, ונאמן אפי' לחזור מדבריו ולומר שקר העדתי מכ"ש לפרש דבריו, אלא דמיתורא קמ"ל אפי' לאחר כדי דיבור ואפ"ה מקשה הש"ס דגם זה סברא הוא, הוא אסרה והוא שרי לה, רצה לומר כיון שלא נאסרה אלא על פיו נאמן לפרש דבריו.

עוד יש לומר בישוב דברי הטור, דהנה לכאורה קשה דהא משמע דקרא מיירי דאיכא עדים על הקידושין תדע דהא מיירי במוציא שם רע על פי עדים שמעידים שזינתה כדאיתא לקמן דף מ"ו וע"כ שהתרו בה מדחייבת סקילה, וא"כ איך שייך לומר הפה שאסר. ותו דרב אסי עצמו ס"ל בקידושין דף ס"ג ע"ב דהאב נאמן אף ליסקול דאכולה מילתא קאי, וקשה דהא אי אפשר ליסקול בלא התראה והאיך התרו בה העדים כיון שלא ידעו מן הקידושין, וע"כ צ"ל דהעדים אומרינן ששמעו מפי האב שנתקדשה לאיש וע"פ דבריו התרו בה וכשבא האב לב"ד אמר לאיש הזה, הרי דמוכח מקרא דנאמן האב אפי' לאחר כדי דיבור כמ"ש הטור שהרי כבר אמר לפני עדים שקידשה אפ"ה קמ"ל קרא דנאמן עתה לפרש דבריו ודוק

מחנה אפרים הלכות איסורי ביאה סימן א

ואיכא לעיוני ולמיקם בהאי מלתא שאמרו בכל מקום הפה שאסר הוא הפה שהתיר מאיזה טעם הוי, אי משום מגו מטו בה דחזקה לא משקר מגו דאי בעי הוה שתיק, או דלמא טעמא לאו משום מגו הוויא אלא משו' דכל מקום שאין לנו חזקה איסור אלא על פיו נאמן הוא להתיר מה שאסר:

ולכאורה נראה שזו מחלוקת ישנה בין המפר' נ"נ דאיכא מאן דפריש לה להאי מלתא דמיירי דוקא כשאומרת כן תוך כדי דבור ואיכא מאן דפריש לה ואפי' לאחר כ"ד, ונרא' דבהא פליגי דמאן דפריש לה בתוך כ"ד סובר דטעמא דנאמנותה הוא משו' מגו ולהכי לאחר כדי דיבור לא מהימנא דמגו למפרע לא אמרינן, ומאן דפריש לה אפי' בלאחר כ"ד סובר דלא צריך למגו אלא כיון שאין לנו איסור אלא ע"פ נאמן הוא להתיר מה שאסר וכ"כ הרב בנ"מ נכ"ו ח"ג. הן אמת דסוגיין דשמעתין כפום פשטא מטעם מגו רהטא דגבי מתני' דמודה ר"י באו' שדה זו של אביך היתה ולקחתיה ממנו נאמן דהפה שאסר הוא הפה שהתיר קאמר עלה בגמרא דהוי משום מגו וכך מטין דברי התוס' שם גבי ההיא דאמרי' מנין להפה שאסר וכו' יע"ש. ולפי זה היה נרא' דבנ"ד אין האשה הזאת נאמנת לומר שבאונס נבעלה כיון דלית לה מגו שהית' יכולה לו' לא נבעלתי שהרי איכא עד אחד ושתי נשים שיודעות שנבעלה ולא הוה ניחא לה לומר לא נבעלתי ולהכחישם ואף על גב דפסולים נינהו. וכמ"ש הרא"ש בתשוב' על אותו שטר שהיה חתום בעדים קרובים וטען הלה אמת כי לקחתי קנין אבל היה בשביל מעות של צחוק דלא מהימנין ליה בהאי מגו דאי הוה בעי אמר לא הקניתי כלום כיון דאיכא עדים שהקנה ואף על גב דפסולים נינהו מ"מ ניחא ליה למימר טענה זו שאין העדים יכולים להכחישו ע"כ. הרי הכא דאע"ג דהאי שטרא חספא בעלמא הוא אלמלא דהוא קא מודה שנטל קנין ואפ"ה לא מהימן במאי דקאמר שהיה בעבור מעות של צחוק מכיון דהוה עדים על הקנין ואף על גב דפסולים נינהו:

איברא דצריך להבין מה בין זו לאותה שאמרו בפ"ק דמציעא דרבי סבר מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו מ"ט דחספא בעלמא הוא מאן קא משוי להאי שטר' לוח הא קאמר דפריע הוא, אלמא דאע"ג דלית ליה להאי מגו וכמ"ש התוס' בפ"ב דכתובות כי ירא לאמר מזוייף הוא פן יכחישוהו אפ"ה כיון שאין זה יכול לתובעו אלא עפ"י הודאתו אמרי' הפה שאסר הוא הפה שהתיר. ואלולי דברי הרא"ש היינו יכולים ליישב ולו' דכי אמרי' הפה שאסר וכו' משום מגו הוא דמהימנין ליה מגו דאי בעי הוה שתיק וכפשטא דשמעתא דפ' האשה, ומיהו אלים האי מגו דהפה שאסר וכו' משאר מגו דעלמא דאף במקום דלא אמרי' מגו משום דניחא ליה לטעון הך טענה מלטעון הטענה שהיה יכול לטעון, הכא כיון שאי אתה יכול לתופסו אלא על פי הודאתו ואי בעי הו"מ לכפור מעיקרא עכשיו שהודה לו ואמר שלקחה ממנו נאמן דהפה שאסר וכו' ונמצא דאין כאן הודאה של כלום. אבל דברי הרא"ש עומדים לנגדו. וכמדומה לי שראיתי לאחד מהגדולים לא ידעתי מי מקדושים דיהיב טעמא לדברי הרא"ש משום דמעיקרא ריע טענתיה במה שטען שהיה הקנין בעבור מעות של צחוק אי משום דלשון השטר מיחזי כמכחישו שכתוב בו אני מקנה לך מנכסי אלף זהובי' דמשמע דלא היה הקנין בשביל חוב דמעיקרא אלא שעכשיו נתחייב בקנין זה. ועוד שהצחוק עצמו לא היה ידוע מעיקרא ואף גם זאת לא עבידי אינשי דכתבי שטרא בשביל מעות שהרויח לו דרך צחוק ומלתא דלא שכיחא היא שירויה ממנו סך רב כזה בצחוק, ובהצטרפות כל הני טעמי מוכחא מלתא כי שקר ענה באחיו וכיון דלא מהימנין ליה בטענה זו באומרו שהיה בעבור צחוק כיון דמיחזי כשיקרא ורגלי' לדבר מש"ה לא מהני ליה מגו במקום עדים פסולים וכדי להאמינו היה צריך שיהיה לו מגו אלים וחזקה דהיינו שהיה יכול לטעון טענה מעלייתא יותר מאותה שטען. אבל בעלמא כל היכא דאמרי' הפה שאסר וכו' כיון

2

הפלאה מסכת כתובות דף כב עמוד א

וראיתי' בטור אהע"ז סי' קנ"ב דאשה שאמרה אשת איש הייתי וגרושה אני נאמנת אפי' אמרה גרושה אני לאחר כדי דיבור נאמנת משמע דמפרש להפה שאסר הוא הפה שהתיר דהכא דלאו מטעם מיגו הוא, אלא מטעם דכיון דלא נאסרה אלא על פי' נאמנת לפרש דברי' הראשונים אפי' לאחר כדי דיבור, והוא ע"פ שיטתו בחו"מ סי' כ"ט בעדים שאמרו תנאי כנ"ל. נראה דקשה לי' קושיות התוס' דהא יליף מבתי נתתי והתם הוא רק לפרש דבריו הראשונים, וע"כ צ"ל דבאמת פי' דברי רב אסי כן דמתני' נמי מיירי שמפרשת דברי' ובאמת נאמנת אפי' לאחר כדי דיבור אלא דאכתי לא אתי שפיר האיך מוכח זה מקרא, דקרא משמע תוך כדי דיבור. וצ"ל דאף הוא ס"ל כסברת התוס' בתירוצם דמיתורא דקרא שמעינן דתוך כדי דיבור פשיטא הוא דהא קי"ל בכל התורה כולה תוך כדי דיבור כדיבור דמי, ונאמן אפי' לחזור מדבריו ולומר שקר העדתי מכ"ש לפרש דבריו, אלא דמיתורא קמ"ל אפי' לאחר כדי דיבור ואפ"ה מקשה הש"ס דגם זה סברא הוא, הוא אסרה והוא שרי לה, רצה לומר כיון שלא נאסרה אלא על פיו נאמן לפרש דבריו.

עוד יש לומר בישוב דברי הטור, דהנה לכאורה קשה דהא משמע דקרא מיירי דאיכא עדים על הקידושין תדע דהא מיירי במוציא שם רע על פי עדים שמעידים שזינתה כדאיתא לקמן דף מ"ו וע"כ שהתרו בה מדחייבת סקילה, וא"כ איך שייך לומר הפה שאסר. ותו דרב אסי עצמו ס"ל בקידושין דף ס"ג ע"ב דהאב נאמן אף ליסקול דאכולה מילתא קאי, וקשה דהא אי אפשר ליסקול בלא התראה והאיך התרו בה העדים כיון שלא ידעו מן הקידושין, וע"כ צ"ל דהעדים אומרינן ששמעו מפי האב שנתקדשה לאיש וע"פ דבריו התרו בה וכשבא האב לב"ד אמר לאיש הזה, הרי דמוכח מקרא דנאמן האב אפי' לאחר כדי דיבור כמ"ש הטור שהרי כבר אמר לפני עדים שקידשה אפ"ה קמ"ל קרא דנאמן עתה לפרש דבריו ודוק

דלא ריע טענתיה ואי אתה יכול לתופסו אלא על פי הודאתו אף הוא יהיה נאמן להתיר מה שאסר ואפי' שיהיה במקום עדים פסולים:

3

הפלאה מסכת כתובות דף כב עמוד א

וראיתי בטור אהע"ז סי' קנ"ב דאשה שאמרה אשת איש הייתי וגרושה אני נאמנת אפי' אמרה גרושה אני לאחר כדי דיבור נאמנת משמע דמפרש להפה שאסר הוא הפה שהתיר דהכא דלאו מטעם מיגו הוא, אלא מטעם דכיון דלא נאסרה אלא על פי' נאמנת לפרש דברי' הראשונים אפי' לאחר כדי דיבור, והוא ע"פ שיטתו בחו"מ סי' כ"ט בעדים שאמרו תנאי כנ"ל. נראה דקשה לי' קושיות התוס' דהא יליף מבתי נתתי והתם הוא רק לפרש דבריו הראשונים, וע"כ צ"ל דבאמת פי' דברי רב אסי כן דמתני' נמי מיירי שמפרשת דברי' ובאמת נאמנת אפי' לאחר כדי דיבור אלא דאכתי לא אתי שפיר האיך מוכח זה מקרא, דקרא משמע תוך כדי דיבור. וצ"ל דאף הוא ס"ל כסברת התוס' בתירוצם דמיתורא דקרא שמעינן דתוך כדי דיבור פשיטא הוא דהא קי"ל בכל התורה כולה תוך כדי דיבור כדיבור דמי, ונאמן אפי' לחזור מדבריו ולומר שקר העדתי מכ"ש לפרש דבריו, אלא דמיתורא קמ"ל אפי' לאחר כדי דיבור ואפ"ה מקשה הש"ס דגם זה סברא הוא, הוא אסרה והוא שרי לה, רצה לומר כיון שלא נאסרה אלא על פי' נאמן לפרש דבריו.

עוד יש לומר בישוב דברי הטור, דהנה לכאורה קשה דהא משמע דקרא מיירי דאיכא עדים על הקידושין תדע דהא מיירי במוציא שם רע על פי עדים שמעידים שזינתה כדאיתא לקמן דף מ"ו וע"כ שהתרו בה מדחייבת סקילה, וא"כ איך שייך לומר הפה שאסר. ותו דרב אסי עצמו ס"ל בקידושין דף ס"ג ע"ב דהאב נאמן אף ליסקול דאכולה מילתא קאי, וקשה דהא אי אפשר ליסקול בלא התראה והאיך התרו בה העדים כיון שלא ידעו מן הקידושין, וע"כ צ"ל דהעדים אומרין ששמעו מפי האב שנתקדשה לאיש וע"פ דבריו התרו בה וכשבא האב לב"ד אמר לאיש הזה, הרי דמוכח מקרא דנאמן האב אפי' לאחר כדי דיבור כמ"ש הטור שהרי כבר אמר לפני עדים שקידשה אפ"ה קמ"ל קרא דנאמן עתה לפרש דבריו ודוק